

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مواد مخدر
در
منابع فقهی
و فتاوی مراجع تقلید عظام

مؤلف:

دکتر علی اکبر باصری

(مدرس دانشگاه)

سرشناسه	: باصری، علی اکبر، ۱۳۳۹-
عنوان و نام پدیدآور	: مواد مخدر در منابع فقهی و فتاوای مراجع تقلید عظام / مولف، علی اکبر باصری.
مشخصات نشر	: تهران: خرسندی، ۱۳۸۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۰ ص: نمودار، نمونه.
شابک	: 978-600-5310-05-4
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۴۴-۱۶۰: همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: مواد مخدر (فقه).
موضوع	: مواد مخدر — جنبه‌های مذهبی — اسلام.
موضوع	: مواد مخدر — جنبه‌های مذهبی.
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۸۷ م ۲/ب ۱۹۴/۲ BP
رده‌بندی دیویی	: ۲۹۷/۳۷۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۰۸۴۷۸۷

انتشارات خرسندی

نمایشگاه و فروشگاه کتب حقوقی و مجموعه قوانین با تخفیف دائمی
تهران - خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - بالاتر از خیابان لبافی‌نژاد
کوچه بهشت آیین - پلاک ۲۱ - طبقه اول شرقی
تلفن ۵-۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵-۶۶۴۹۰۵۸۴
پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

مواد مخدر در منابع فقهی و فتاوای مراجع تقلید عظام

علی اکبر باصری

چاپ اول - ۱۳۸۸

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۲۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۱۰-۰۵-۴ ISBN: 978-600-5310-05-4

فهرست مطالب

عنوان.....	صفحه.....
مقدمه نویسنده.....	۹.....
مواد مخدر از نظر لغوی و اصطلاحی.....	۱۵.....
الف - مخدر.....	۱۵.....
ب - مفر.....	۱۵.....
ج - مرقد.....	۱۶.....
آشنایی با مواد مخدر و زیانهای آن.....	۱۶.....
مواد مخدر از دیدگاه کنوانسیونهای بین‌المللی.....	۱۶.....
مواد مخدر برابر طبقه بندی سازمان بهداشت جهانی.....	۱۷.....
۱-۱- مخدرها (مواد افیونی - شبه افیونی).....	۱۷.....
۱-۱-۱- آلف- خشخاش.....	۱۷.....
۱-۱-۱- ب- تریاک.....	۱۸.....
مواد مخدر افیونی (فرآورده‌های تریاک) قدیمی‌ترین مواد اعتیادآور می‌باشد که انسان به سوء مصرف آن مبتلا گردیده است.....	۲۱.....
برخی از زیانهای جسمی - روانی مصرف تریاک.....	۲۲.....
۱-۱- پ - مرفین.....	۲۳.....
نحوه استحصال مرفین.....	۲۴.....
برخی از زیانهای جسمی - روانی سوء مصرف مرفین.....	۲۵.....
۱-۱- ت - هروئین (دی استیل مرفین).....	۲۶.....
برخی از زیانهای جسمی - روانی هروئین.....	۳۰.....
۱-۱- ث - شیره.....	۳۰.....
۱-۱- ج - کدوئین.....	۳۱.....
آشنایی با افیونها (مواد مخدر) به بیانی دیگر.....	۳۲.....
وابستگی به افیون.....	۳۶.....
۱-۲- فرآورده‌های شاه‌دانه ماده (شانوری).....	۳۸.....
۱-۲- الف - حشیش.....	۳۹.....

۴۰	۱-۲-ب - ماری جوانا.....
۴۳	تحمّل و وابستگی.....
۴۴	۱-۲-پ - ندرویت.....
۴۴	۱-۲-ت - نی اچ سی.....
۴۵	۱-۲-ث - روغن حشیش.....
۴۶	۱-۲-ج - چرس.....
۴۶	۱-۲-چ - گانجا.....
۴۶	۱-۲-ح - بنگ.....
۴۷	۳-۱- توهم‌زها.....
۴۸	بررسی حکم مواد مخدر در منابع و مذاهب فقهی اسلامی.....
۴۸	بخش ۱- استناد به آیات قرآن.....
۴۸	۱) آنچه مصرف می‌شود باید حلال و طیب باشد.....
۴۹	۲- فقط طیبات حلال است.....
۵۰	۳- از حلال‌ها حرام و از نعمت‌ها بلا نسازید.....
۵۱	تحریم طیبات به دو نحو ممکن است متحقق شود.....
۵۱	۴- تحریم خبائث و امر به اجتناب از آن.....
۵۲	۵- استعمال مواد مخدر و رابطه آن با اسراف و تبذیر.....
۵۵	بخش ۲- احکام و قواعد فقهی مرتبط با مواد مخدر در ابواب فقه.....
۵۵	باب نجاسات.....
۵۵	باب صلوه.....
۵۶	باب اجاره.....
۵۶	باب طلاق.....
۵۷	باب اطعمه محرمه.....
۵۷	باب اشربه محرمه.....
۵۷	باب حدود و تعزیرات.....
۵۸	باب دیات.....
۵۹	بخش ۳- نظر مذاهب اسلامی در مورد نوع مجازات استعمال مواد مخدر.....
۵۹	مذهب شیعه.....
۵۹	مذهب شافعی.....

- مذهب زیدیه..... ۶۰
- مذهب حنفیه..... ۶۰
- مذهب مالکیه..... ۶۰
- مذهب حنبله..... ۶۱
- آراء فقهاء مذاهب اسلامی در مورد طهارت یا نجاست مواد مخدر..... ۶۱
- استناد به احادیث در مورد تحریم گیاهان سمی و مواد مخدر..... ۶۳
- حدیث لاضرر..... ۶۵
- بخش ۴- مواد مخدر در روایات شیعه و اهل سنت..... ۶۶
- روایات اهل سنت..... ۶۸
- مواد مخدر در روایات..... ۶۹
- حکم تحریم استعمال مواد مخدر..... ۷۰
- بخش ۵- سابقه‌ی قانونگذاری بین‌المللی..... ۷۴
- سابقه‌ی قانونگذاری در ایران..... ۷۴
- بخش ۶- استفتائات از مراجع عظام تقلید..... ۸۱
- استفتاءات منتشر شده..... ۸۲
- استفتائاتی که توسط مراکز مطالعات ستاد مبارزه با مواد مخدر از حضرات مراجع و علمای اعلام شده است..... ۸۶
- بخش ۷- استفتائات قضات از مراجع عظام تقلید..... ۱۱۸
- ضرورت معالجه معتادان به مواد مخدر..... ۱۱۸
- استعمال تریاک و مواد مخدر..... ۱۱۹
- اعتیاد به تریاک؛ دایر کردن امکان استعمال مواد مخدر..... ۱۱۹
- حکم استعمال هروئین، تریاک، حشیش و تزریق مواد مخدر..... ۱۲۰
- عدم جواز خرید و فروش تریاک..... ۱۲۰
- استعمال، خرید و فروش تریاک و کشت خشخاش..... ۱۲۰
- طلاق قضایی در مورد اعتیاد شوهر..... ۱۲۱
- استفاده از سیگار و اعتیاد به مواد مخدر..... ۱۲۱
- اعتیاد، کشت، تولید، قاچاق، خرید و فروش مواد مخدر؛ حکم تولید، حمل و نقل، نگهداری و خرید و فروش مواد مخدر..... ۱۲۱
- در پاره‌ای از ادارات برای آزمایش جهت تشخیص اعتیاد که با..... ۱۲۲

- اعتیاد به مواد مخدر؛ انکار پس از اقرار در زناى مستوجب قتل و رجم ۱۲۲
- استعمال تریاک و هروئین ۱۲۳
- استفاده از سیگار و اعتیاد به مواد مخدر ۱۲۳
- حکم اعتیاد به تریاک ۱۲۴
- بخش ۸- توسعه روزافزون و نگاهی به وضعیت موجود و نتیجه‌گیری ۱۲۴
- توسعه روزافزون و واقعیت‌های موجود ۱۲۴
- نتیجه و خاتمه بحث ۱۳۰
- ضعف و سستی ایمان مذهبی ۱۳۵
- منابعی برای مطالعه‌ی بیشتر ۱۴۲
- فارسی و عربی ۱۴۴
- منابع لاتین (References) ۱۶۰

مقدمه نویسنده

اعتیاد به مواد مخدر به عنوان یک بلای اجتماعی، پدیده‌ی شوم و خانمان‌سوز و بلیه بزرگ جهانی به شمار می‌آید. جامعه بشری از پیدایش تاکنون با بلاها و بحران‌های مختلفی مواجه بوده که برخی از آنها موجودیت و بقای انسان‌ها را در معرض تهدید قرار داده و برخی نقشه جغرافیایی و سیاسی جهان را دستخوش تغییر و تحول نموده است. مساله مواد مخدر و استعمال و اعتیاد در همه کشورها پیشینه تاریخی دارد ولیکن آنچه این پدیده را به عنوان بلیه جهانی، تهدیدکننده امنیت ملی و بین‌المللی و عامل تأثیرگذار بر سلامت فکری، جسمی و اخلاقی انسان‌ها تبدیل کرده، قاچاق بین‌المللی آن، گسترش این تجارت سیاه مرگبار و اعتیاد و مصرف آن در جهان است و پس از تجارت سلاح و مهمات، پرسودترین معامله جهانی است. از این رو در فرآیند اقتصاد جهانی، جایگاه قاچاق مواد مخدر را نمی‌توان نادیده گرفت و تداوم این تجارت به تقاضای مصرف آن بستگی دارد. هر چه تقاضای مواد مخدر افزایش یابد، بازار سیاه این تجارت مرگبار نیز رونق خواهد یافت. با وجود اقدامات سترگ سیاست‌گذاران جنایی در عرصه‌های داخلی و نیز تهیه و تدوین کنوانسیون‌های بین‌المللی، تلاش‌های جامعه جهانی و سازمان‌های بین‌المللی، قاچاق بین‌المللی مواد مخدر گسترش روزافزون یافته و اقدامات ملی کشورها در مقابله با این پدیده و مبارزه آن نتیجه بخش بوده است و انسان هوس‌باز را متأثر نموده است به اعتقاد اینجانب (نویسنده) اعتقادات مذهبی نقش مهمی در پیشگیری از مصرف و اعتیاد به مواد مخدر دارد و با توجه به این که ۹۹۵۶

درصد جمعیت کشور ما مسلمان هستند^۱ لازم و ضروری است که به بررسی و حکم مصرف و اعتیاد در مذاهب و از دیدگاه فقهی (لازم به ذکر است که در کتاب پژوهش علمی - کاربردی درباره موادمخدر^۲ و در کتاب پیشگیری از مصرف موادمخدر^۳ نسبت به تبیین انواع مواد و زیان‌های آنها اقدام نموده‌ام) بپردازیم و نظرات و فتاوی مراجع عظام تبیین شود.

ما بحمدالله اکنون شاهدیم که اکثر مراجع عظام تقلید و روحانیون در صف مقدم مبارزان با مصرف و اعتیاد به موادمخدر قرار گرفته‌اند که در این کتاب به بیان فتاواو نظرات آیات عظام و مراجع تقلید خواهیم پرداخت.

همه می‌دانیم که فرهنگ مردم ما ریشه مذهبی دارد و بنابراین روحانیون در ارشاد و هدایت مردم نقش انکارناپذیری دارند، امر به معروف و نهی از منکر از فروع دین ماست، در قرآن کریم آیاتی به وجوب آن تصریح دارد که برخی از آنها ذکر می‌شود:

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ... يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ...^۴
 الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ^۵
 الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
 وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
 أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ^۶

۱- سرشماری سال ۱۳۷۵.

۲- باصری، علی‌اکبر، پژوهش علمی - کاربردی درباره موادمخدر - تهران: نشر وفاق ۱۳۸۲.

۳- باصری، علی‌اکبر، پیشگیری از مصرف موادمخدر - تهران: نشر وفاق ۱۳۸۵، سازمان بهزیستی.

۴- آنان که از رسول خدا پیروی می‌کنند... پیامبر (ص) آنها را امر به معروف و نهی از منکر می‌نماید، سوره اعراف، آیه ۱۵۷.

۵- مردان و زنان منافق با همدیگرند (آنها برعکس مسلمانان واقعی) امر به منکر و نهی از معروف می‌کنند، سوره توبه، آیه ۶۷.

۶- مردان و زنان با ایمان دوستان یکدیگرند. آنان امر به معروف و نهی از منکر می‌نماید، سوره توبه، آیه ۷۱.

۷- باید عده‌ای از شما مردم را دعوت به نیکی (امر به معروف) و نهی از منکر کنند و آنان رستگازند، سوره آل

الَّذِينَ إِن مَكَانَهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَ
نَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ^۱

وَمِنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ^۲

در این که مصرف موادمخدر از منکرات می باشد تردیدی وجود ندارد و بر هر مسلمانی واجب است که افراد را از مصرف موادمخدر نهی نماید، به خصوص وعاظ و مبلغان مذهبی که با توجه به فتاوا و مباحثی که در بخش های مربوطه داشتیم مکلفند راجع به بلای خانمانسوز اعتیاد و مصرف موادمخدر از تریبون های مجالس مذهبی، صدا و سیما و هر نوع سخنرانی خود بحث های مفصل و مناسب داشته باشند و مخاطبان خود را از آثار سوء زبان ها و توالی فاسده مصرف موادمخدر آگاه کنند.

شواهد قابل ملاحظه ای تأییدکننده این مطلب است که اعتقادات مذهبی نقش مهمی در کاهش مصرف موادمخدر دارد.^۳

افرادی که به احکام مذهبی اعتقاد دارند و نسبت به آن احساس تعهد می کنند به مراتب کمتر از افرادی که مذهبی نیستند به مصرف موادمخدر رو می آورند.

صرف نظر از این که فرد به چه مذهبی گرایش دارد، می توان گفت فردی که به طور منظم اعمال مذهبی را انجام می دهد احتمال کمتری دارد موادمخدر مصرف کند تا فردی که تمایل به انجام این اعمال ندارد.

نتایج یکی از تحقیقات انجام شده تأیید می کند، افراد پیر و مذهبی که پرهیز از مصرف مواد را توصیه می کند، بسیار کمتر از پیروان مذهبی که مصرف الککل و سیگار را

عمران، آیه ۱۰۴.

۱- کسانی که اگر آنها را متمکن کنیم اقامه نماز می کنند زکوة می دهند، امر به معروف و نهی از منکر می نمایند، سوره حج، آیه ۴۱.

۲- کسی که متابعت از راه های شیطانی نماید امر به فحشاء و منکر می کند، سوره نور، آیه ۲۱.

۳- نتایج زیر از بررسی آقای سعید صادقی کارشناس ارشد روانشناسی بالینی انستیتوی روانپزشکی تهران به دست آمده است.

منع نمی‌کنند به مصرف موادمخدر روی می‌آورند.^۱

مذهب در هر سه سطح می‌تواند مصرف موادمخدر را تحت تأثیر قرار دهد.

تأثیر مذهب در پیشگیری اولیه شامل فعالیت‌های پیشگیرانه است که برای تحریم شروع مصرف موادمخدر به کار گرفته می‌شود و می‌تواند دربرگیرنده آموزش مستقیم مردم، درباره منع مصرف مواد و همچنین هدفمند نمودن زندگی باشد که در این صورت مصرف مواد، عملی ناپسند است.

تأثیر مذهب در پیشگیری ثانویه مداخله در جلوگیری از گسترش اعتیاد در افرادی است که مصرف آزمایشی و گاه به گاه مواد را شروع کرده‌اند.

تأثیر مذهب در پیشگیری ثالث، شامل برنامه‌هایی است که برای کمک به افراد معتاد در جهت ترک و همچنین پرهیز از عود مجدد در آنان فراهم شده است.

تحقیقات انجام گرفته بر روی مذهب و رابطه آن با مصرف موادمخدر به گستردگی مطالعات روی سایر ابعاد اجتماعی مرتبط با موادمخدر نبوده ولی با این حال تحقیقاتی وجود دارد که نشانگر ارتباط بین پیروی از مذهب و خودداری از مصرف مواد مخدر است.

مطالعه روی نوجوانان معتاد نشان داده که پایبندی به مذهب ارتباط منفی با مصرف الکل و حشیش داشته است.^۲

بورکت^۳ مشاهده نمود عقاید مخالف با نوشیدن مشروبات الکلی که در برخی از گروه‌های مذهبی آموزش داده می‌شود، باعث عدم مصرف در بین نوجوانان شده است.

در تحقیقی که روی سه هزار نوجوان توسط کوچران^۴ انجام گرفت مشخص شد که مذهبی بودن با عدم مصرف موادمخدر ارتباط دارد.

هاداوی^۵ کشف نمود که حتی در صورت کنترل سایر عوامل مؤثر در مصرف موادمخدر، مذهب هنوز هم تأثیر مهمی در منع مصرف الکل و سایر موادمخدر دارد.

1 - Kandel, 1980, Amoallerg, 1986, Bahr, 1991.

2 - Kandel, 1980.

3 - Burkett, 1980.

4 - Cochran, 1991.

5 - Hadaway, 1984.

آمونتنگ و باهر^۱ مشاهده نمودند که ارتباط قوی بین مذهبی بودن و عدم مصرف موادمخدر در بین پیروان مذهبی که پرهیز از موادمخدر به آنان آموزش داده می‌شود نسبت به مذهبی که این آموزش‌ها را نداشته‌اند وجود دارد.

لورچ و هنگر^۲ حدود چهارده هزار جوان را مورد مطالعه قرار دادند و دریافتند افرادی که نسبت به اصول مذهبی پایبندی و تعصب دارند کمتر به اعتیاد مبتلا هستند. تحقیقی که توسط اسمارت و آلداف^۳ در انگلستان صورت پذیرفت نشان می‌دهد که تمایل به شرکت در مراسم مذهبی با پرهیز از مصرف موادمخدر ارتباط دارد. به طور کلی تحقیقات نشان می‌دهد که داشتن اتکای مذهبی می‌تواند با کاهش مصرف موادمخدر رابطه معناداری داشته باشد.

بدون شک ارشاد علما و مبلغان مذهبی و فتاوی مراجع عظام تقلید در امر پیشگیری و مبارزه و از روآوری به مصرف و اعتیاد به موادمخدر در مردم مؤثر است و برای روحانیون یک تکلیف دینی می‌باشد و اعتقادات مذهبی و فتاوا و نظرات مراجع مذهبی و فقهی نقش مهمی در کاهش مصرف و اعتیاد به موادمخدر دارد.

علی اکبر باصری

1 - Amoateng@Bahr, 1984.

2 - Lorch@Hanger, 1985.

3 - Smart@Aldaf, 1985.